

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Tiistai 5.11.2024 klo 10.00

HE 147/2024 vp

Asiantuntijapyyntö 11.10.2024

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI MERITUULIVOIMASTA TALOUSVYÖHYKKEELLÄ JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Metsähallitus lausuu hallituksen esityksestä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi seuraavaa:

Metsähallitus vastaa aluevesien merituulivoiman hankeoikeuksien osoittamisesta. Metsähallitus on järjestänyt ensimmäisen merialueiden kilpailutuksen, jonka tuloksena muodostettiin yhteisyritys Vattenfallin kanssa 2500 MW Korsnäsin merituulivoimahankkeessa. Valtioneuvosto on vuonna 2023 tehnyt periaatepäätöksen viiden uuden merialueen tuulivoiman hankeoikeuksien kilpailuttamisesta. Lisäksi Tahkoluodon (Suomen Hyötytuuli), Maanahkiais (Rajakiiri Oy) ja Pookin (Skyborn Renewables) hankkeet sijaitsevat aluevesillä.

Metsähallitus tukee vahvasti hallitusohjelman ja hallituksen esityksen tavoitetta toimivan merituulivoimamarkkinan rakentamisesta Suomeen. Suomella on vahva potentiaali merituulivoiman hyödyntämiseen, mutta Metsähallituksen näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä ei vakuuttavasti kuvata, miten tämä potentiaali hyödynnetään kokonaistaloudellisesti ja kestävästi parhaalla mahdollisella tavalla.

Vihreän kasvun edistämiseksi hankkeiden taloudellisille edellytyksille tulee luoda vakaa investointiympäristö. Talousvyöhykkeen merituulivoimalailla luodaan Suomeen kaksi merituulivoiman markkinaa. Talousvyöhykkeellä sijaitsevien hankkeiden tuotantokustannukset tuotettua energiayksikköä kohden (levelised cost of energy) ovat merkittävästi suuremmat kuin lähempänä rannikkoa sijaitsevien aluevesien hankkeiden. Etäällä rannikosta ja syvemmälle rakentaminen on huomattavasti kalliimpaa kuin matalimmille alueille eikä soveltuvaa teknologiaa ole ratkaistu.

Talousvyöhykkeen huutokauppaamenettelyyn suunniteltu vakuusmenettely, hankeoikeusmaksujen puuttuminen ja maksujen takapainoisuus, kevyempi luvitusprosessi muutoksenhakuineen, ja valtion asettamien maksujen ja verojen suuruus voivat hyödyttää talousvyöhykkeen hankkeita alkuvaiheessa suhteessa aluevesien hankkeisiin. Rakentamiskustannukset ja jääolosuhteisiin soveltuvien syvän veden perustusratkaisujen puuttuminen voivat kuitenkin tosiasiaa johtaa tilanteeseen, jossa merituulivoimatoimialan syntyminen Suomeen lykkääntyy.

Fingrid on osoittanut merituulivoimalle kuusi liityntäaluetta eli käytännössä kantaverkkoon voi liittyä maksimissaan kuusi hanketta. Talousvyöhykkeen kannattamattomat hankkeet voivat syrjäyttää kantaverkon kapasiteettia

kannattavammilta aluevesien hankkeilta alkuvaiheen hankekehityksen kevyen lupamenettelyn vuoksi.

Metsähallitus pitää tärkeänä, että talousvyöhykkeen merituulivoima-alueiden valinnassa huomioidaan alueen ympäristötekijät. Hallituksen esitysluonnos jättää kuitenkin avoimeksi, mikä on ympäristötekijöiden painoarvo yhteiskunnan kokonaisuutua koskevassa harkinnassa eikä aluevalinnan kuulemismenettelyssä ole esimerkiksi mainittu ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöjä. Århusin yleissopimuksen periaatteiden toteutuminen tulee varmistaa. Metsähallitus huomauttaa myös, että talousvyöhykkeen merituulivoimalaissa valitusoikeutettujen piiri jää epäselväksi.

Talousvyöhykkeellä ei ole alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää eikä siihen sisältyvää kuulemismenettelyä ja muutoksenhakumahdollisuutta. Aluevesillä alueiden käyttö perustuu kaavahierarkiaan, jossa hankkeen ja alueen muiden käyttömuotojen yhteensovittaminen tapahtuu. Hallituksen esityksessä on katsottu tarkoituksenmukaiseksi säilyttää merialuesuunnitelman nykyinen asema ohjaavana, muttei sitovana. Merialuesuunnitelman ohjausvaikutusta ympäristöllisten näkökulmien huomioimiseksi tulisi harkita. Esityksellä pyritään ohjaamaan merituulivoimahankkeiden sijoittumista alueille, jotka ovat yhteiskunnan kokonaisedun kannalta parhaita mahdollisia. Tällä tarkoitetaan muun muassa sitä, että hankkeet sijoittuisivat alueille, jotka soveltuvat parhaiten merituulivoimarakentamiseen, ovat sähköjärjestelmän kannalta sopivia ja samalla haitat ympäristölle, liikenteelle, kalastukselle ja muulle meren käytölle olisivat mahdollisimman vähäiset. Tässä kappaleessa todettu korostaa esityksen mukaisen merituulivoiman koordinaatioryhmän merkitystä entisestään. Aluevalintojen lisäksi kriittisen infrastruktuurin suojaaminen Suomen rajojen ulkopuolella tulee ratkaista eikä lakiesityksessä ole riittävästi huomioitu kansallista turvallisuutta muuttuneessa ympäristössä.

Suomen merialueille on todennäköisesti mahdollista rakentaa ja sähköjärjestelmään liittää vain harvalukuinen joukko merituulivoimahankkeita. Metsähallitus korostaa koordinaation tarvetta talousvyöhykkeelle ja aluevesille osoitettavien merituulivoima-alueiden lukumäärän, hankeoikeuksien huutokauppojen ajoituksen sekä aluevalintojen osalta. Olennaista on osoittaa investointivarmuutta mahdollisimman pitkälle tulevaisuuteen etenkin nykyisessä haastavassa markkinatilanteessa. Keskipitkän ja pitkän aikavälin hallittu, vaihteittainen hankkeiden tuominen markkinoille luo edellytyksiä investoinneille, jotka ovat välttämättömiä merituulivoiman toteuttamiseksi Suomeen.

Muutoin Metsähallitus viittaa aikaisemmin toimittamaansa lausuntoon hallituksen esityksestä.

Markku Tuominen
tuulivoimaliiketoiminnan johtaja, va.
puh. 040 723 4895, markku.tuominen@metsa.fi

